

مبارزه با فساد در اقتصادهای در حال گذار: ارمنستان

انتشارات سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD)

ترجمه:

دکتر محمد جراد غوث‌شناس

مرکز مطالعات و پژوهش‌های سلامت اداری و مبارزه با فساد

پاییز ۱۳۹۵

- سرشناسه : محمدجواد حق شناس ، ۱۳۵۹
- عنوان و نام پدیدآور : مبارزه با فساد در اقتصادهای در حال گذار: ارمنستان / انتشارات سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD): مترجم محمدجواد حق شناس؛ [برای] مرکز مطالعات و پژوهشهای سلامت اداری و مبارزه با فساد، قوه قضائیه سازمان بازرسی کل کشور.
- مشخصات نشر : تهران: نشر علوم اجتماعی، ۱۳۹۵.
- مشخصات ظاهری : ۱۷۶ ص.: مصور.
- شابک : 978-600-95802-8-6
- وضعیت فهرست نویسی : فیا
- یادداشت : عنوان اصلی: Fighting corruption in transition economies: Armenia, 2005
- موضوع : فساد سیاسی - ارمنستان
- موضوع : (Political corruption - Armenia Republic)
- موضوع : فساد - ارمنستان - سیاست دولت
- موضوع : (Corruption - Government policy - Armenia Republic)
- موضوع : فساد - ارمنستان
- موضوع : (Corruption - Armenia Republic)
- موضوع : ارمنستان - اوضاع اقتصادی - ۱۹۹۱ م.
- موضوع : Armenia (Republic) - Economic conditions - 199۱
- شناسه افزوده : شناسه محمدجواد، ۱۳۵۹ - مترجم
- شناسه افزوده : سازمان همکاری توسعه اقتصادی، دبیر کل
- شناسه افزوده : Organization for Economic Cooperation and Development, Secretary-General
- شناسه افزوده : سازمان بازرسی کل کشور، مرکز مطالعات و پژوهشهای سلامت اداری و مبارزه با فساد
- شناسه افزوده : سازمان بازرسی کل کشور
- رده بندی کنگره : ۱۳۹۵ م ۷۵۹/۳/۱۵۶م ۲
- رده بندی دیویی : ۳۶۴/۱۲۳۳۰۹۵۶
- شماره کتابشناسی ملی : ۴۵۲۴۲۷۶

مبارزه با فساد در اقتصادهای در حال گذار: ارمنستان

♦ مترجم: دکتر محمدجواد حق شناس

♦ صفحه آرا: سید مهدی تقوی

♦ چاپ اول: ۱۳۹۵

♦ قیمت: ۸۰۰۰۰ ریال

مرکز مطالعات و پژوهشهای سلامت اداری و مبارزه با فساد

تهران - خیابان طالقانی، تقاطع سپهبد قرنی، سازمان بازرسی کل کشور

نشانی نشر: تهران، میدان انقلاب، ابتدای جمالزاده جنوبی، کوچه دانشور، پلاک ۱۱،

واحد ۵، تلفن: ۴-۶۶۹۰۳۰۴۳

کلیه حقوق مادی و معنوی اثر متعلق به سازمان بازرسی کل کشور می باشد.
هرگونه انتشار مطالب آن بدون کسب اجازه از این سازمان، غیر مجاز است.

فهرست مطالب

۱۵	----- مقدمه
۱۵	 طرح عملیاتی ضد فساد استانبول
۱۵	 مرور سوابق
۱۷	 ارزیابی‌ها و توصیه‌ها
۱۷	 نهادها و سیاست‌های مبارزه با فساد
۱۸	 قانون‌گذاری و جرم‌انگاری فساد
۲۰	 شفافیت استخدام کشوری
۲۱	 اجرا و توصیه‌ها
۲۲	----- فصل اول: خلاصه ارزیابی و توصیه‌ها
۲۵	 نهادها و سیاست ملی مبارزه با فساد
۲۵	 ارزیابی کلی و توصیه‌ها
۲۷	 توصیه‌های ویژه
۲۹	 قانون‌گذاری و جرم‌انگاری فساد
۲۹	 ارزیابی کلی و توصیه‌ها
۳۱	 توصیه‌های ویژه
۳۳	 شفافیت استخدام کشوری و مسایل مربوط به کنترل مالی
۳۳	 ارزیابی کلی و توصیه‌ها
۳۵	 توصیه‌های ویژه
۳۷	----- فصل دوم: گزارش خودارزیابی
۳۹	 راهبرد ملی مبارزه با فساد

۳۹	بررسی اجمالی فساد در ارمنستان
۴۲	داده‌های آماری مربوط به جرایم مرتبط با فساد
۴۳	مبارزه با فساد و سازوکارهای نظارت بر اجرای آن
۴۴	پایش سازوکارهای موجود در برنامه راهبردی مبارزه با فساد
۴۵	ارتقای پاسخ‌گویی و شفافیت
۴۵	اخلاق در خدمات دولتی
۶۰	ظرفیت‌های آموزش مدیریت دولتی
۶۳	نظم‌نامه‌های رفتاری برای مقامات دولتی
۶۶	تعارض منافع
۶۹	روش‌های اجرای مالیات‌های مربوط به مبارزه با فساد
۷۱	تعهد به گزارش سوءاستفاده/تخلف از وظایف/فساد
۷۳	تدارکات دولتی، مجوزها، یانه‌ها و دیگر امتیازات دولتی
۹۰	کنترل مالی/حسابرسی دولتی
۱۱۰	جرم انگاری فساد
۱۱۰	پیشنهاد رشوه و دریافت آن
۱۱۳	موارد دیگر فساد و جرایم مرتبط با آن
۱۱۴	مفهوم و تعریف مقام دولتی
۱۱۴	دفاع و استثنائات
۱۱۴	مصونیت‌ها
۱۱۵	صلاحیت دادگاه
۱۱۵	فساد در بخش خصوصی
۱۱۶	مصادره درآمدهای حاصل از فساد
۱۱۷	مسئولیت اشخاص حقوقی
۱۱۷	خدمات تخصصی

تحقیقات و اجرا	۱۱۹
توزیع قدرت و مسئولیت‌ها	۱۱۹
پیگرد اجباری و اختیاری	۱۲۱
ظرفیت‌های تحقیقاتی	۱۲۱
ابعاد بین‌المللی	۱۲۳
موافقت‌نامه‌های بین‌المللی و همکاری بین‌المللی	۱۲۳
همکاری بین‌المللی براساس آیین دادرسی کیفری ارمنستان	۱۲۷
استاندارد در آیین دادرسی کیفری	۱۳۰
ضمیمه ۱	۱۳۵
ضمیمه ۲	۱۶۵
نمایه موضوعی	۱۷۳

پیشگفتار

به رغم تأثیرات دیرپایی که فساد بر نهادهای دموکراتیک و توسعه اقتصادی و اجتماعی به همراه دارد مبارزه با آن به تازگی در دستور کار سیاست بین‌المللی قرار گرفته است. امروزه، بسیاری از سازمان‌های بین‌المللی به چالش جهانی و چندوجهی مبارزه با فساد توجه می‌کنند. نقش اصلی سازمان همکاری اقتصادی و توسعه، در حوزه‌ی مبارزه با فساد در معاملات کسب و کار بین‌المللی بوده است. «کنوانسیون مبارزه با رشوه‌خواری مقامات دولتی خارجی در معاملات تجاری بین‌المللی» در سال ۱۹۹۷ همراه با توصیه‌های سال ۱۹۹۶ و توصیه‌های مورد تجدیدنظر قرار گرفته‌ی شورا در خصوص مبارزه با رشوه‌خواری در معاملات تجاری بین‌المللی توسط همه کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه و پنج کشور غیر عضو به تصویب رسیده است. این کنوانسیون که از نظر حقوقی یک سند الزام‌آور بوده و اجرای آن به طور منظم مورد پیش‌ترار می‌گیرد، از آن زمان تبدیل به ابزاری قدرتمند در کنترل رشوه‌خواری در سطح بین‌المللی شده است.

راهنمای سازمان همکاری اقتصادی و توسعه برای شرکت‌های چندملیتی و اصول حاکمیت شرکتی، ابزارهای غیرالزام‌آوری هستند که به هموار شدن زمین رقابت برای شرکت‌ها کمک کرده و سلامت اقدامات شرکت‌ها را تقویت می‌کنند. علاوه بر این سازمان مذکور از طریق کار بر روی حکمرانی عمومی که شامل توصیه‌هایی در مورد بهبود رفتار اخلاقی، اصول راهنما برای مدیریت تضاد منافع در خدمات عمومی و بهترین اقدامات برای شفافیت بودجه است، طرف تقاضای رشوه را مخاطب قرار می‌دهد. برنامه حمایت از بهبود حکمرانی و مدیریت (SIGMA) به دولت‌های نامزد الحاق به اتحادیه‌ی اروپا و کشورهای که به تازگی به عضویت این اتحادیه در آمده‌اند برای اصلاح مدیریت عمومی خود و تقویت نظام‌های تدارکات عمومی و کنترل مالی کمک می‌کند. علاوه بر این، سازمان همکاری اقتصادی و توسعه در اراییه‌ی طرحی مبتنی بر کمک‌های خارجی و دوجانبه، با فساد مبارزه کرده و توصیه‌هایی را در این زمینه ارائه نموده است.

سازمان همکاری اقتصادی و توسعه از چندین ابتکار منطقه‌ای برای ترویج اقدامات ضدفساد در کشورهای غیر عضو حمایت می‌کند. یکی از این ابتکارات، شبکه مبارزه با فساد در اقتصادهای در حال گذار است که با تشکیل یک مجمع منطقه‌ای برای تبادل تجربیات و کمک به ارایه‌ی بهترین اقدامات به کشورهای اروپای مرکزی، شرقی و جنوب شرقی، قفقاز و آسیای مرکزی در مبارزه با فساد کمک می‌کند. وزیرانی که طرح اقدام ضدفساد استانبول در سال ۲۰۰۳ را آغاز کردند حمایت‌های لازم را از ارمنستان، آذربایجان، گرجستان، قزاقستان، جمهوری قزاقستان، فدراسیون روسیه، تاجیکستان و اوکراین به عمل می‌آورند. اجرای «طرح اقدام» شامل بررسی چارچوب قانونی و نهادی برای مبارزه با فساد، شناسایی دستاوردها و نقاط ضعف آن، و انجام اقدامات بیشتر است.

این بررسی مبتنی بر روش خودارزیابی سازمان همکاری اقتصادی و توسعه است. گزارش خودارزیابی توسط دولت‌های عضو طرح اقدام استانبول آماده شده است. گروهی از نخبگان بین‌المللی گزارش‌ها را مرور کرده و ارزیابی و توصیه‌های خود را ارایه کردند. توصیه‌ها در جلسات بازبینی که دولت‌های ملی عضو طرح اقدام استانبول، دیگر اقتصادهای در حال گذار و کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه، از سازمان بین‌المللی، مؤسسات مالی و همچنین مؤسسات جامعه مدنی و تجاری درگیر در مبارزه با فساد در منطقه در آن عضو هستند، تأیید گردید. توصیه‌ها شامل اقدامات خاص کشوری در زمینه‌هایی مانند تقویت سیاست‌ها و مؤسسات مبارزه با فساد، اصلاح قانون مبارزه با فساد بر اساس استانداردهای بین‌المللی و اجرای اقدامات پیشگیرانه با تضمین نظام اخلاقی در استخدام و کنترل مالی مؤثر است.

این گزارش اولین مرور نظام‌مند مبارزه با فساد در ارمنستان است. نتایج ارایه شده، راهنمای مهم برای این کشور در تلاش‌های ضدفساد است. این توصیه‌ها معیاری برای نظارت منظم بر پیشرفت ارمنستان در مبارزه با فساد ارایه می‌کند. این گزارش همچنین به‌عنوان مرجعی برای کمک به سایر کشورهای درگیر در مبارزه با فساد نه تنها در اقتصادهای در حال گذار، بلکه در دیگر مناطق جهان است.

ویلیام ویندرل

مدیر امور مالی و سرمایه‌گذاری سازمان

همکاری اقتصادی و توسعه

www.ketab.ir

مقدمه مترجم

مبارزه با فساد به رغم تصور برخی، سهل و آسان نیست چرا که فساد پدیده‌ای پیچیده، چندبعدی و پنهان است. هرچند این موضوع، دلایل شکست بسیاری از راهبردها و سیاست‌ها، مبارزه با فساد در کشورهای مختلف را نمایان می‌سازد اما به معنای عدم امکان کاهش فساد اقتصادی، اداری و سیاسی نمی‌باشد. شاهد این مدعا کشورهایی هستند که توانسته‌اند به مرور زمان و اتخاذ روش‌های مناسب سطح فساد را در کشور خود کاهش دهند و به الگویی موفق در جهان تبدیل شوند.

مبارزه مؤثر با فساد به عوامل متعددی بستگی دارد که یکی از مهم‌ترین آن‌ها درس‌آموزی از تجارب کشورهای دیگر است. درست است که وجود عزم راسخ، شرط اولیه در مبارزه با فساد است اما عوامل دیگری هم سهم هستند. شناخت روش‌ها و رویکردهای مناسب در مبارزه با فساد یکی از عوامل مهم موفقیت در این زمینه است که تجربه دیگر کشورها می‌تواند در این موضوع به ما کمک کند.

ارمنستان از جمله کشورهای همسایه جمهوری اسلامی ایران است که در سال‌های اخیر سعی نموده با استفاده از روش‌های مختلف از جمله اصلاح قوانین داخلی، سو با مقررات بین‌المللی و الحاق به معاهدات دو یا چندجانبه بین‌المللی و منطقه‌ای سطح شفافیت و سلامت اداری خود را افزایش دهد. این کشور در برخی حوزه‌ها شباهت‌های ساختاری زیادی با کشور ما دارد؛ ضمن آنکه در شاخص ادراک فساد از رتبه‌ی بهتری نسبت به ایران نیز برخوردار است.

به منظور آشنایی با تجارب سایر کشورها در نظارت و بازرسی و افزایش دانش صاحب‌نظران و صاحب‌منصبان، در کتاب حاضر که از جمله انتشارات سازمان همکاری

اقتصادی و توسعه است، اقدامات و فعالیت‌های دولت ارمنستان در جهت ارتقای سلامت اداری و مبارزه با فساد در این کشور مورد بررسی قرار گرفته است. بدان امید که آشنایی با روش‌های مورد استفاده دیگران، الهام‌بخش فعالیت‌های آتی دست‌اندرکاران مقابله با فساد در سطوح مختلف در کشور باشد.

محمدجواد حق‌شناس

پاییز ۱۳۹۵

www.ketab.ir